

Bezemkruid (*Senecio inaequidens*)

Elke keer wekt het weer verwondering als honingbijen een zeer kleine beschikbare dracht benutten. Zo vond ik begin augustus aan de achterzijde van het trottoir tegen een geluidswand bij een brug in Leiden een plant van circa 70 cm hoog en 100 cm breed, getooid met tientallen gele bloemhoofdjes. Bij zonnig weer was er de gehele dag een druk bezoek van doorlopend 5 tot 10 bijen. Ze getroostten zich de moeite om een drachtgebied van nog geen vierkante meter te benutten, want het was de enige plant in haar soort in de gehele omgeving. Dat moet dan wel een prima bijenplant zijn, dat Bezemkruid.

286

Een nieuweling

Bezemkruid groeit nog niet zo lang in ons land. De plant komt van oorsprong uit Zuid-Afrika. Zij is daar zeer algemeen en groeit op zonnig gelegen rotsachtige bodems. In het begin van de twintigste eeuw is de plant met schapenwol naar Europa gebracht. Zoals te verwachten, vestigde zij zich aanvankelijk in de omgeving van wolverwerkende bedrijven, ze hield zich daar in een aantal gevallen in stand. Pas in de tweede helft van die eeuw breidde het groeigebied in Europa zich sterk uit. Via Limburg heeft de plant zich in Nederland gevestigd en wel hoofdzakelijk langs de spoorwegen. De steenachtige bodem langs het spoor is namelijk een ideale groeiplaats en de plant vindt de trein ook een belangrijk transportmiddel, maar dan voor de verspreiding van zaad.

Overblijvend

Bezemkruid behoort tot het geslacht Kruidkruid (*Senecio*), het grootste geslacht van de Compositenfamilie (*Asteraceae*). Soorten van het geslacht zijn over de gehele wereld verspreid te vinden. In ons land zijn er 11 soorten inheems. Een daarvan is de drachtplant moerasandijvie. Het bezemkruid heeft sterke vertakkingen die reeds onderaan beginnen en aan die karakteristieke vorm heeft zij haar naam te danken. Aan het begin zijn de stengels houtachtig en glanzend rood gekleurd. De plant is overblijvend en overwintert met een groot deel van de stengels. Gezien haar Zuid-Afrikaanse afkomst zou je het niet direct verwachten maar de plant is goed bestand tegen onze winters. Het Bezemkruid onderscheidt zich opvallend van onze andere inheemse kruidkruiden door de vorm en de afmetingen van de bladeren. Die zijn maar klein en

heel smal. Aan het begin hebben ze een oorvormige verbreding die de stengel voor een deel omvat. De naam *inaequidens* slaat op de ongelijke tanding van de bladeren.

Twee soorten bloemen

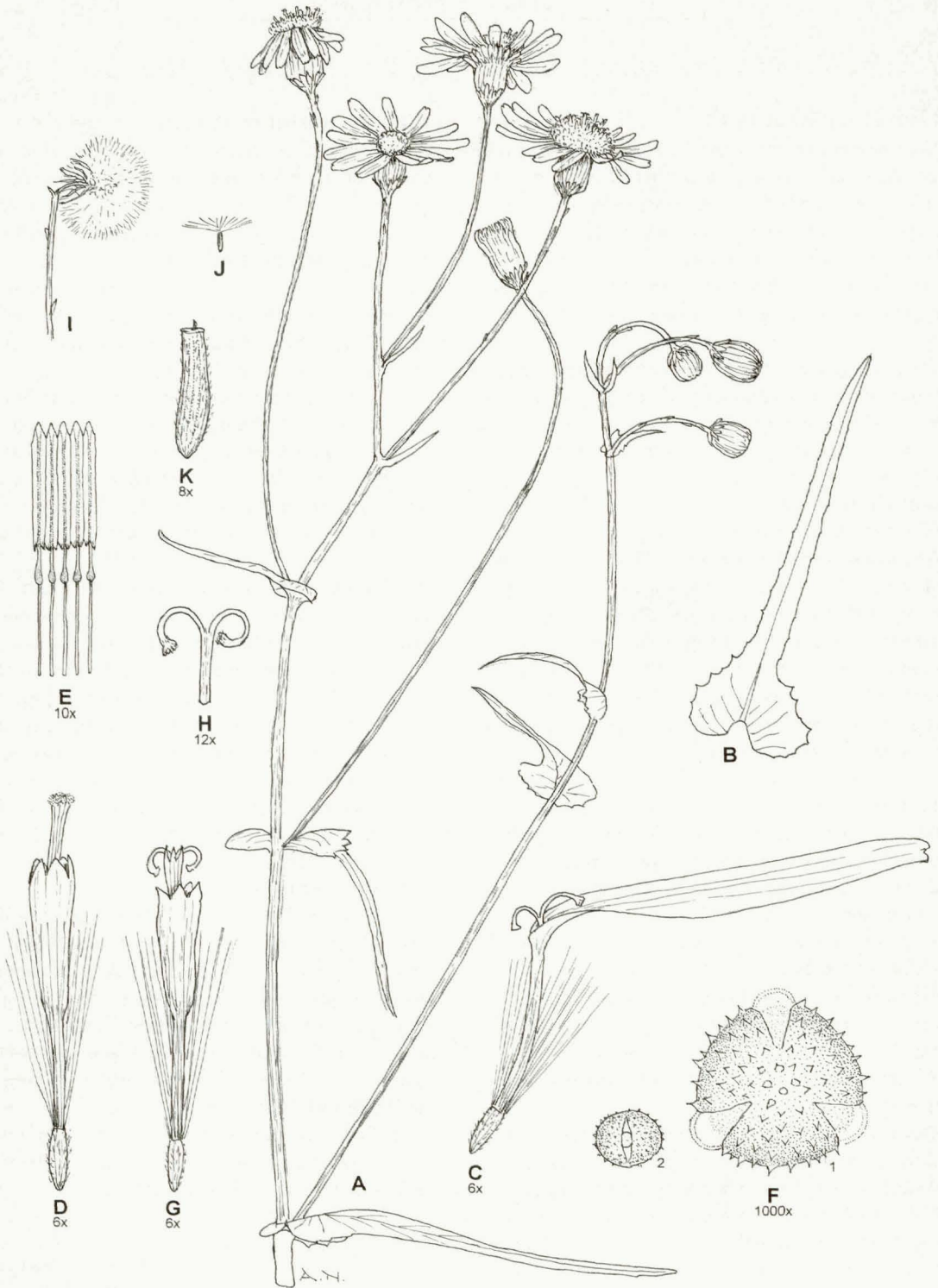
De bloemen staan in hoofdjes die in de oksel van de bladeren tot ontwikkeling komen. Samen vormen de hoofdjes een tuilvormige bloeiwijze. In een tuil zijn de onderste stelen langer dan de bovenste waardoor de bloemen ongeveer op dezelfde hoogte staan. Het omwindsel van de hoofdjes heeft een buitenste krans van korte blaadjes die een vliezige rand hebben. Langs de stengels van de hoofdjes staan kleine onopvallende schutbladen. In een bloemhoofdje staan twee soorten bloemen: vrouwelijke, de randbloemen en tweeslachtige, de schijfbloemen. De randbloemen, plusminus 15 stuks, hebben een lange lintvormige bloemkroon, waardoor het hoofdje beter opvalt voor bezoekende insecten. De schijfbloemen zijn buisvormig. De bloemen hebben een behaard vruchtbeginsel waarop een krans witte haren, de pappusharen, staan. Tijdens de ontwikkeling ondergaan de hoofdjes een aantal bewegingen. Eerst hangen ze omlaag en tijdens de bloei staan ze rechtop. Als het zaad rijp is, verwelkt het eind van de steel en neigt het vruchthoofdje voorover.

Aanwinst voor de bijenweide

Het Bezemkruid is een ideale aanwinst voor de bijenweide in ons land. Het grote pluspunt is zijn lange bloeiperiode waarvan het zwaartepunt ligt in de tijd waarin de bijenweide op zijn retour is. De eerste bloemen laten zich soms al in mei zien. In juli en augustus staat de plant in volle bloei en aan het produceren van nieuwe bloemen komt pas een eind als de vorst invalt. Honingbijen verzamelen zowel nectar als stuifmeel op de bloemen. De stuifmeelklompjes zijn okergeel. Ze worden, volgens mijn waarnemingen, bij het bloemenbezoek vaak gehinderd door de Blinde bijen (*Eristalis tenax*), die ook in grote getalen op de bloemen afkomen. (Over concurrentie gesproken!)

Vermeerdering

Bezemkruid vermeerdert zich uitsluitend door zaad. De vrucht, een nootje, draagt lange pappusharen die er voor zorgen dat verspreiding door de wind plaats kan vinden.

Bezemkruiskruid (*Senecio inaequidens*)

A bloeiwijze; B blad; C randbloem; D schijfbloem in mannelijk stadium; E opengeslagen meeldraden; F stuifmeelkorrel (tricolporaat): 1 polair, 2 equatoriaal; G schijfbloem in vrouwelijk stadium; H stempel; I vruchthoofdje; J nootje met pappus; K nootje.